

22.04.2010

YMPÄRISTÖRIKOS- JA ALUSJÄTEDIREKTIIVIEN VOIMAANSAATTAMINEN; OIKEUSMINISTERIÖN MIETINTÖ 31/2010

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa mietinnöstä, jonka sisältämässä hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/99/EY kansallisen täytäntöönpanon edellyttämiä muutoksia lainsäädäntöön. Sosiaali- ja terveysministeriö on ollut edustettuna mietintöä valmisteleavassa työryhmässä.

Nyt täytäntöön pantavilla direktiiveillä on pyritty törkeimpiä ympäristörikoksia koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn yhdenmukaistamiseen Euroopan unionissa. Pyrkimyksenä on, että ympäristöstä piittaamattomat henkilöt ja yritykset eivät voisi löytää toimintaympäristöä, jossa ympäristön turmeleminen ei olisi rangaistavaa tai sitä koskisivat lievemmät rangaistussäännökset kuin muualla. Ympäristörikokset ovat tyypillisesti vaikutuksiltaan kansainvälisiä. Ympäristön turmeleminen vaikutukset yhdessä valtiossa voivat levitä laajemmalle maantieteelliselle alueelle.

Esitysluonnoksessa on ehdotettu vähäisiä muutoksia luonnonsuojelulakiin sekä ympäristönsuojelulakiin, jotka ovat ympäristöministeriön lakeja. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan oikeushenkilön rangaistusvastuun täytäntöön panemista kaikkien ympäristörikosdirektiivin 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten osalta rikoslain 44 lukuun sisällytettävällä uudella 17 §:llä.

Esitysluonnoksessa rikoslain 44 luvun uudeksi 17 §:ksi ehdotetaan oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista koskemaan rikoslain 44 luvussa (terveysrikokset) rangaistaviksi säädettyjä ydinenergian käyttörikosta (10 §), räjähdერიkosta (11 §) ja varomatonta käsittelyä (12 §).

Säteilylain (592/1991) 60 §:ssä on viite rikoslain varomattoman käsittelyn (RL 44:12) kriminalisointiin. Säteilylaki on sosiaali- ja terveysministeriön laki. Sosiaali- ja terveysministeriö tukee oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista koskemaan muun muassa terveydelle vaarallisen palo- ja räjähdysvaarallisen kemikaalin sekä radioaktiivisen aineen varomatonta käsittelyä (RL 44:12).

Koska oikeushenkilön rangaistusvastuu ulottuu ympäristörikoksia koskevassa rikoslain 48 luvussa luvun kaikkiin säännöksiin, olisi johdonmukaista tarkistaa oikeushenkilön rangaistusvastuu myös terveysrikoksia koskevan 44 luvun säännösten osalta kokonaisuudessaan eikä ulottaa sitä koskemaan ainoastaan niitä säännöksiä, jotka nyt asetetun työryhmän toimeksiannon puitteissa olisi välttämättä muutettava.

Tästä johtuen sosiaali- ja terveysministeriö esittää oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista työryhmän toimeksiannosta poiketen RL 44:12 (varomatonta käsittely) lisäksi mainittuihin muihinkin säännöksiin, joissa viitataan sosiaali- ja terveysministeriön lakeihin. Oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista tulisi harkita seuraavien lakien/ säännösten osalta rikoslain 44 luvussa: kemikaalilaki (1 § 3 kohta), terveydensuojelulaki (1 § 4 kohta, 2 § 1 kohta), lääkelaki (5 §) sekä geeniteknikkalaki (9 §).

Oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen mainittuihin lainkohtiin vaikuttaisi ennalta ehkäisevästi toiminnanharjoittajien toiminnassa. Rangaistusvastuusääntelyn laajentamisella voitaisiin täten nykyistä tehokkaammin ja oikeasuhtaisemmin ehkäistä terveyshaittoja. Edellä tarkoitettujen säännösten mukaiset toiminnanharjoittajat ovat lähes aina yrityksiä. Se, että toiminnanharjoittajana toimisi luonnollinen henkilö, on erittäin harvinainen poikkeus.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää uudeksi rikoslain 44 luvun 17 §:ksi seuraavaa uutta muotoilua:

Laki rikoslain muuttamisesta

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

17 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

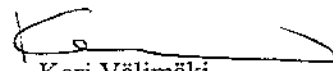
Tässä luvussa mainittuihin rikoksiin sovelletaan [lukuunottamatta 2 §:n 2 kohtaa, 3 ja 4 §:ää; muut pykälät selvitettyä erikseen], mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että rikoslain 44 luvun 2 §:n 2 kohta, jossa säädetään tartuntatautilain (583/1986) velvoitteiden rikkomisen rangaistavuudesta terveydensuojelurikkomuksesta, sekä luvun 3 §, jossa säädetään luvattoman terveydenhuollon ammattitoimen harjoittamisesta ja 4 §, jossa säädetään luvattoman eläinlääkäriammattin harjoittamisesta olisi jätettävä oikeushenkilön rangaistusvastuusääntelyn ulkopuolelle, koska näihin rikkomuksiin voivat syyllistyä vain luonnolliset henkilöt.

Sosiaali- ja terveysministeriö jättää säännöksen tarkemman muotoilun oikeusministeriön harkintaan.

Jos oikeusministeriö ei nyt lausunnolla olevalla esityksellä laajentaisi oikeushenkilön rangaistusvastuuta rikoslain 44 luvun edellä tarkoitettuihin säännöksiin, sosiaali- ja terveysministeriö pyytää oikeusministeriötä tutkimaan muiden asianomaisten ministeriöiden kanssa muutoksen mahdollisuutta jatkossa.

Kansliapäällikkö

Kari Välimäki

Hallitussihteeri

Helena Korpinen

JAKELU

Oikeuministeriö

TIEDOKSI

Ministeri Risikko
Valtiosihteeri Rantahalvari
Erityisavustaja Manner-Raappana
STM/ STO
STM/ Kirjaamo

